

külföldi könyvek gyűjtése, szakkönyvekben szegény könyvtáraink részére. Szoros szellemi kapcsolat révén a kölcsönös anyagi támogatás is eredményesebbé fejlődik. Nagyfontosságú marad az alapítványok intézménye is, melyek segítségével ifjaink itthoni tanulmányaik elvégzésével a külföld fontosabb intézményeivel ismerkedhetnek meg és egyúttal az összekötő kapcsot képviselhetik a hazai központi szervezet és az illető külföldi intézmény között.

Miután külföldi alapítványaink csekély számuak és szegények, e téren is fontos intézkedésre van szükség. Itt a magyar kormányban is az ifjuság segítségére kell sietnie és a külfölddel diplomáciai úton is érintkezésbe lépnie a külföldi tartózkodások anyagi előfeltételeinek megteremtésére. Külföldi testvéreink már eddig is annyi megértést, támogatást mutattak, hogy hasonló akció bizonyára a legszebb reményekre jogosít. Nem vagyunk kellőképpen tájékozódva aziránt, mi történt eddigé a magyar kormány részéről a magyar prof. ifjuság külföldi tanulmányainak megkönnyítésére. De egy adat méltán megragadhatja figyelmünket. A „8 órai Újság“ tudósítója nemrégiben meginterjúvolta Pekár Gyula államtitkár urat, aki a lapnak szószertint ezt a kijelentést tette: „Tárgyalások folynak Hollandiával is. Remélhető, hogy a régi XVII. századbeli protestáns Hieronymus- és Bernhardus-féle 13 magyar stipendiumot gyarapíthatni fogjuk újabb holland stipendiumokkal.“ Hiszük, hogy ügyeinket szíven viselő kormányunktól a közeljövőben konkrét eredményeket fogunk kapni.

Az alapítványok csekélyisége a mai valutáris viszonyok mellett azt a gondolatot veti fel, nem kellene-e összes alapítványainkat revideálni s az egy intézményhez tartozókat az illetékes tényezők bevonásával közösen adományozni, vagy a gazdagabb csoportokból egy-egy szegényebb alapítvány élvezőjét támogatni, ugyanegy jótévő több alapítványát bizonyos időre egyesíteni, hogy az üresen maradt helyek már most betölthetők legyenek. A külföldi helyek betöltése jogigény szempontjából is óriási fontosságú. Kíváncsú volna végül a múlt korok összes alapítványainak rendszeres felkutatása, hogy megállapítható legyen, hová tűnt el sok régi alapítvány és nem volnának-e azok újra megszerezhetőek? Nincsenek-e lappangó alapítványok, melyekről megfeledeztek? Vajon a külföldi alapítványok betöltik-e rendeltetésüket és miként?

A külföldi protestáns intézményekbe való belékapcsolódás, a vele való intenzivebb életközösség, a hazai prof. ifjuságnak életbevágó érdeke. Mindent meg kell tennünk ennek megszervezésére, ha azt akarjuk, hogy az ősi hagyományok méltó örökösai legyünk, ha kínai fallal nem akarjuk körülvenni magunkat a mi sok „nemes“ hibánkkal, ha el akarjuk kerülni az elkülönültség és elsilányulás szerencsétlenségét és ha a külföldi érdeklődés és közvetlen szellemi közösség állandósításával a hazai protestantizmus ügyét a jövő számára biztos alapokra akarjuk helyezni. Rajtunk áll, hogy ezt elérhessük.

Adakozzunk az „Evangélikusok Lapja“ fenntartására.

Lapunk javára újabbán a következő adományok folytak be kiadónkhoz:

Bartakovics Sándor Budapest 20 K, Grosz Sándor Kistormás 25 K, Okolicsányi Gyula Budapest 40 K, Dr. Solymossy Sándorné Budapest 50, Karbner Péter Szeged 200 K, Maurer Ferenc Budapest 40 K, Pethő György Budapest 40 K, Skrovina János Budapest 90 K, Thébuz Béla Budapest 140 K, Ruvald Jánosné Budapest 25 K, Lányi P. Pál Budapest 40 K, özv. Kvasz Pálné Békéscsaba 100 K, Neuhauser Vilmos Budapest 20 K, Stirling Ferencné Budapest 40 K, A. Petyus István Tiszaföldvár 20 K, Sztik Gusztáv Felsőpetény 40 K.

Midőn az adakozóknak köszönetünket fejezzük ki, reméljük, hogy a jó példa másokat is arra fog készíteni, hogy bevételünket önkéntes adományaikkal is gyarapítsák.

Hiveink áldozatkészségére annál is inkább rászorulunk, mert a lap előállítási költségeinél beállott drágulás legújabbán 105%-ra növekedett; míg az előfizetési díjat csak 60%-kal emeltük.

Szemelvények

Hackenberger László „Az újvilág erkölcsi része“ című munkájából *

I.

A ker. vallás megújításának szüksége.

Annak a mai vallásos világnézetnek, amelyet a kereszténység magáénak vall, de amely hatásában már annyira kimerült, hogy hatástalansága mellett előfordulhatott a mai legműveltebb ker. népek óriási karambolja: okvetlen változnia kell, még pedig minél előbb. Mert ha a vallásos lételfogás az emberiség vezető szövéténeke — aminthogy az is — és ha róla bebizonyul, hogy korszerűtlensége miatt kátyuba buktak követői: akkor az ilyen vallás megújulása ki nem maradhat, már csak azért sem, hogy a vallás továbbra is megtarthassa vezetőszerepét. Mert be van bizonyítva, hogy vallás nélkül nem állhat fenn a társadalom.

A tudomány egymagában nem vezető, inkább csak építő erő. Tervező, az ember célját kutató s az embert a mindenség lelki részébe bekapcsolni akaró erő mindig a modern hit. Ezt pedig ma is csak egy vallásos látók modernizálhatja az ő nagyméreteket átfogó szemlélődésével, amellyel a dolgok sokaságát egységben fogja fel s ezáltal új lelki világosságot hoz.

Ezt az óriási lelki megfeszítést igénylő legfőbb segítséget a ker. világ számára azonban hiába várják a ker. papoktól. Ezek eddig is kivonták magukat a krisztusi példa követése alól, mint, ami szerintük emberfölötti munka s nem folytatták tovább a megváltás munkáját. De vajjon folytathatják e ezt ezután?

Az emberiség vallásos vezetése mindig egy magasabb szellemi sikről, a messiási sikről kell hogy intéztesse. Hogy ez nem így történik, illetőleg, hogy főleg a ker. papság nem nagyon keresi a „tövises utat“ és a „keskeny kaput“: annak következményeit keservesen nyögi a társadalom, amely krisztusi vezetés mellett boldog lehetne. Az emiatti felelőség tehát csak a papságra hárul.

Egy igazi papnak a szellemi tökély csúcspontja felé törekedve, lelkileg folyton tisztulnia kell. Nem szolgálhat két urat, annyival is inkább, mert az a magasabb szellemi sik, amelyről a vallásos vezetést intéznie kell, nem veszi be a testiségnek való hódolást; oda nem lehet följutni semmiféle megalkuvással a test javára.

Hogy azután a hivek mennyire bírják őt e tekintetben követni: az az ő dolguk. A pap dolga azonban meghatározott s abból lealkudni legfeljebb az alsópapság részére lehet valamit; az egyház vezetőitől azonban már meg kell követelni Krisztus követését. Főleg ha az egyház centralizálva van és a centrum magát Krisztus földi helytartójának nevezi. Egész komolyan kellene a felett határozni, hogy maradjon-e meg továbbra is a mai hatásképtelen vallásos vezetés, amely mellett kétségtelen a szocializmus győzelme, vagy pedig hozzálátnak a ker.

* Illendőnek látszik, hogy ezt az érdekes hitsorsosunkat, aki csendes magányban évek hosszú sora óta tiszta kontemplatív életet él, olvasóinknak néhány szóval bemutassuk. A züllött emberiség megjavításáról gondolkodik és ennek egyetlen módját a tisztább, szellemibb Krisztus-és Isten-ismeret és ennek nyomában járó szellemibb életben látja. E tisztább Isten-ismeret terjesztésére pedig szerinte a megújított protestantizmus van hivatva.

Ebben az eszmekörben mozog Hackenberger, akinek kifejezései sokszor idegenszerűen érintenek, mert magános úton jár, itt-ott a teozófiától befolyásoltatva és akiben van valami Kierkegaardból, annak erős agresszivitása nélkül és egyesülve egy Arndt bensőséges, misztikus hitével. Hackenberger most dolgozik egy nagy egyházi reformtervezeten. Ha igaz (és hogyné volna igaz!), hogy a reformáció nem egyszer lepergett történetet, hanem állandó folyamat, akkor szükséges, hogy az ilyen mélyengondolkodó lelkek szavát is meghalgassuk!

egyházak (főleg a protestánsok) a ker. vallás megújításához?

Miből álljon Krisztus követése? Semmiképpen sem kegyeskedésből és áhitatosságból, hanem: Krisztus megváltó munkájának tudatos továbbfolytatásából. Krisztus a megismerésből eredő átszellemülés. Ő határozta meg az ember kozmikus viszonyát a fiaságban, még pedig oly magas értelemben, hogy a fiaság az atyaságig fejlődhet. Mert — amint mondá — „aki engemet lát, látja az Atyát, mert az Atya és én egyek vagyunk”. Ennek az embert megdicsőítő eszmének megvalósítása azonban prófétai kisejtést igényel épen úgy, mint ahogy Krisztus akkori megjelenése is egyes prófétáknak az Istenembert előre kisejtő lelki munkájának köszönhető. De hol van ma az ilyen munkának a helye? Sehol! Hiába keresnők ezt az egyes ker. egyházakban, már pedig ennek permanenciájára kellene a legnagyobb súlyt fektetni. Krisztus személyes öntudata a szellemi egységre törekvő emberiségnek s azért fő feladat lenne annak meghatározása, hogy hol legyen lokalizálva az emberiség személyes öntudata?

A róm. kat. egyház szervezete kitűnő, de Róma nem akar lenni az élő Krisztus kialakulandó testének magva, csupán egy befejezett kinyilatkoztatás konzerválója.

Róma ugyan befejezte a ker. vallás elterjesztését északi és nyugati irányban, de hátra van még Kelet és Dél s ez a nagy munka a kereszténységre vár. Hogy ez mily módon mehet végbe: annak programjáról már ma kellene prófétai energiával gondoskodni.

A róm. kat. egyház tradíciói közé tartozik a kereszt-háborúk célja, t. i. a Szentföld meghódítása. Amit az egyház akkor elakart érni, azt mostanra magától megérlelte az idő. Ezt a ténnyt tehát, mint isteni megérlelést kell tekinteni és elfogadni.

Végtelen korlátoltságot árukt el Anglia most, amikor a Szentföldet a kereszténység ellenségének, a zsidóságnak ítélte oda. Valóban a világ politikai vezetése is megkívánna egy magasabb szellemi sikről való szemlélődést s akkor simábban haladhatna a fejlődés. Mert hiszen sok surlódást és békétlenséget fog okozni ennek visszacsinálása, aminek feltétlen meg kell történni, mert az egyház közepkori tradíciói alapján egy nagy alkotás fogja foglalkoztatni a világ kereszténységét: a Szentföld megszerzése és örök időkre való biztosítása.

A Szentföld ugyanis az óvilág geográfiai centruma, ahonnan kaptuk a lelki világosságot. Onnan ez a világosság könnyebben végezné még hátralevő munkáját úgy Kelet, mint Dél felé; sokkal könnyebben, mint Rómából. Ésszerű lenne tehát a föld tudatos szellemét ott lokalizálni. Ezáltal a kereszténység tényleg evangéliumi alapra helyezkednék. Ha a Vatikánt nem lehet odaköltöztetni, akkor egy protestáns világcentralizációnak lehetne ott a gócpontja.

A jeruzsálemi eszmének, a föld kerekiségének az isteni erkölcs részéről való meghódítása: öröklött kötelessége a világ keresztényeinek. Ez a ker. valláshoz tartozik, mintegy cselekvő része a pietisztikus ker. vallásnak s ennek megvalósítása megteremtené örök időkre a ker. világegységet, még pedig anélkül, hogy hozzá kellene nyulni egymás dogmáihoz. Ez lenne kísérleti próbája a Krisztusi világprogramnak s ebből keletkezne azután a ker. vallás megújodása vagyis: egy ifju és erős ker. hitélet.

Előfizetési felhívás.

Január 1-én lapunk olvasói részére új előfizetést nyitottunk. Az előfizetési díjat évi 160 koronában állapítottuk meg. Kérjük tehát előfizetőinket, hogy díjaikat a befizetési lapok kézhezvétele után kiegyenlíteni, illetve a jövő évi tartozásaik javára irt befizetéseiket megfelelően kiegszíteni sziveskedjenek.

A lap előállítási költségei azonban az előfizetési díjnak még egy év előtt — s akkor is

az önköltségen alul — történt megállapítása óta beállott 45%-os, majd 105%-ra emelkedett drágulás következtében oly magasak, hogy a lapot eddigi terjedelmében, jövőben még az előfizetési díjnak mérsékelten eszközölt felemelése mellett is, csak akkor jelentethetjük meg rendszeresen, ha az evangélikus társadalom tehetősebb tagjai lapunk céljaira adakoznak.

Végül újból is felkérjük összes olvasóinkat, hogy a lapot, melynek eddig csak mintegy 1000 előfizetője van — ismerőseik körében terjeszteni s az előfizetők számának gyarapítása érdekében minden lehető elkövetni sziveskedjenek, annál is inkább, mert lapunkat az elcsatolt országreszek evangélikusai körében még most sem terjeszthetjük.

Az Országos Evangélikus Szövetség újjászervezése.

A Budapesten 1920 évi június hó 3-án megalakult Országos Evangélikus Szövetség — miként azt már több ízben jeleztük — a Dunántuli Luther-Szövetségnek társulásával s a kerületi szövetségeknek a többi egyházkerületben is szükségessé vált megszervezésével kapcsolatban alapszabálymódosítást igénylő szervezeti változás előtt áll. Ennek keresztülvitele végett Budapesten f. évi január 25-én szövetségi ülések tartatnak, melyek rendje a következő:

D. u. 4 órakor az Országos Szövetség a jelenleg érvényben levő alapszabályok alapján tartja meg rendes közgyűlését, melyen a szövetség keretében eddig már megalakult gyülekezeti (helyi) szövetségek kiküldöttei vesznek részt. Azok a gyülekezetek, melyek a szövetség megalakítását netán még nem jelentették be a központnak s így a szövetség igazgatójától a közgyűlést tudató felhívást nem kaptak, ez uton kéretnek fel arra, hogy a közgyűlésen magukat szintén képviseltetni sziveskedjenek.

A közgyűlés tárgyai: Az igazgató, illetve a választmány jelentése, az „Evangélikusok Lapja”-ra vonatkozó jelentés, a Dunántuli Luther-Szövetséggel folytatott tárgyalások ismertetése, az alapszabályok módosítására vonatkozó elvi kérdések s az 1920—1921. évi számadás.

D. u. 5 órakor a bányakerületi, a dunán-inneni és a tiszai kerületi szövetségek tartják meg alakuló üléseiket. Felkérének a nevezett három egyházkerület kötelékébe tartozó összes evangélikus egyházközségek, hogy ezeken a kerületi alakuló üléseken magukat abban az esetben is képviseltetni sziveskedjenek, ha körükben a szövetségi szervezkedés ezideig még nem is indult volna meg.

D. u. 6 órakor ismét országos jellegű gyűlést tartatnak, melyen már a most említett egyházkerületek képviselőin és a gyülekezeti szövetségek kiküldöttein kívül a Dunántuli Luther-Szövetség megbízottai is részt vesznek. Ez a gyűlés lesz hivatva azután az új alapszabályokat megállapítani,